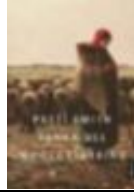

Bok

PÅ NORSK: Samlaget utgir Patti Smiths erindringsdikt, med artisten og poetens engelske originaltekster side om side med Ingrid Z. Aanestads norske gjendiktninger. Boka har fått dobbelttittelen «Sanka ull / Woolgathering», og rommer ifølge forlaget essensen av det Smith kan som poet og skribent. Samlaget utga i fjor også Patti Smiths selvbiografiske bok «Just kids».

Vil framtidens poesi begrense seg til 140 tegn?

Papirløst

KOMMENTAR

Marie L. Kleve

Marie.Kleve@dagbladet.no

Vil romanene etter hvert bli til i samarbeid med leserne på Facebook? Vil papirboka bli utdatert fordi den mangler hyperlenker? Hva skjer med skriving og lesing når du når som helst kan svitsje fra bok til nettvavis, Youtube, og all verdens underholdning?

SIST TORS DAG lanserte Kulturrådet rapporten «Litteratur i digitale omgivelser» av Øyvind Prytz. Her er det ikke bransjeforhold og økonomi som blir diskutert, men derimot hva digitaliseringen har å si for selve teksten. Hva det gjør med forfatternes skrivearbeid og lesernes erfaringer.

PAPIRBOKA BLIR NOK ikke utdatert med det første. «Å skrive skjønnlitterære tekster er en langsom prosess, og fremdeles danner den «papirbaserte» litteraturen modell for dagens forfattere», skriver Prytz. Blant forfatterne han har intervjuet i rapporten, er Tomas Espedal, som fortsatt tviholder på penn og papir, og etter hvert skrivemaskin, når han skriver romanene sine. «Jeg har skrevet én roman på datamaskin, «Hotell Norge», den ble tykk, og den er også min dårligste», sier Espedal, som mener datamaskiner gjør det for lett å skrive langt, og for lett å overse dårlige setninger. Dessuten stjeler den oppmerksomhet. Espedal er også opptatt av boka som estetisk objekt, og det er ikke tilfeldig hvordan tekstelementene er plassert i forhold til hverandre i bøkene hans. Han tror at vi i framtida kan få et skille mellom «smal» litteratur på papir, og mer konsumorientert digital litteratur.

HVA ESPE DAL TENKER om at den tilsynelatende smale sjangeren poesi har fått en slags ny vår på nettet, sier han ikke noe om. Men Prytz er innovent i twitterpoesi, der blant annet Dagbladets anmelder Helge Torvund boltrer seg med dikt på maks 140 tegn. Torvund har omtalt Twitter som en slags notatbok. Det er i så fall en svært offentlig notatbok, der han kan få umiddelbare tilbakemeldinger på det han skriver. Litt som på Diktammeret, Dagbladets nettforum. Her skriver medlemmene dikt og omarbeider dem ettersom de får kommentarer fra hverandre. Prytz sammenlikner Diktammeret med «Fan fiction»-nettsteder, der leserne inntar forfatterrollen ved å dikte videre på sine favorittfortellinger. Skillet mellom forfattere som produsenter og lesere som konsumenter er i ferd med å bli mer porøst, mener han.

LITTERATURENS FORM kan også bli utfordret av nye måter å lese på, skriver han, og viser til tjenester som Google Books og Bokhylla. Her søker man seg fram til utdrag fra bøkene, og leser fragmenter heller enn helhetlige verk.

Rapporten presenterer flere eksempler på nye skrive- og lese måter som har kommet som følge av den digitale utviklingen. Men betyr det nødvendigvis at de gamle måtene vil forsvinne? Er det ikke heller slik at de nye måtene supplerer de gamle? Med litterære apper på mobilen, poesi på Twitter, og muligheten til å låne ebøker fra biblioteket mens du sitter på bussen, har vel litteratur aldri vært mer tilgjengelig. Kanskje er en like sannsynlig konsekvens av digitaliseringen at vi ender opp med å lese mye mer, på mange flere steder og i mange flere sammenhenger.

En av verdenslitteraturens store klassikere er for første gang gjen-

Jorda rundt Jules Verne

Jules Verne

«Kaptein Grants barn»
Oversatt av Bente Christensen

Praktverk med appell til fantasi og nostalgi.

Anmeldt av **Arne Dvergsdal**
arne.dvergsdal@gmail.com

BOK: Fortellingen om Robert og Mary som reiser jorda rundt for å finne sin skipbrudne far er en av verdenslitteraturens store klassikere. Romanen er oversatt, bearbeidet og dessverre forkortet i et titall tidligere utgaver i Norge.

Endelig foreligger en fullstendig gjengivelse på norsk av Jules Vernes tekst fra 1868 med alle de 175 originale illustrasjonene som forfatteren selv var med på å tilrettelegge. Vidarforlaget har utgitt et praktfullt bokverk på 700 sider som yter Jules Verne full rettferdighet som dikter.

En flaskepost

Det er en spennende historie, og den begynner med et kryptogram, en gåte som er «Da Vinci-koden» verdig: Yachten «Duncan» befinner seg utenfor kysten av Skottland da båtsmannen om bord fisker opp en diger hai med champagneflaske i magen. Den viser seg å inneholde et dokument med utvaskede tall og bokstaver. Det må være et budskap fra kaptein Grant, som forsvant sporløst med skip og mannskap for to år siden!

Det mystiske brevet kan tyde på at flasken ble kastet i havet utenfor kysten av Chile ved den 37. breddegrad. Besluttsomt setter eieren av «Duncan», den edle og urokkelige lord Glenervan, kurs for Kapp Horn. Om bord er også kaptein Grants morløse barn og en sjarmende fransk geograf, den distré Paganel.

Nå begynner en farefull ferd jorda rundt. De reisende trosser storm og forlis, vulkanutbrudd i Andesfjellene og ulveangrep på pampasen. De krysser Australia og møter menneskeetende maorier på New Zealand. Og viker aldri fra den 37. breddegrad. Men hvor er kaptein Grant?

En spesialdistanse

Ekstraordinære reiser skulle bli Jules Vernes spesialdistanse som forfatter. «Kaptein Grants barn»

ORIGINALE ILLUSTRASJONER: Jules Vernes «Kaptein Grants barn» ble første med alle de 175 originale illustrasjonene.

ble, som Verne-kjenneren Per Johan Moe påpeker i etterordet til den nye utgaven, det første bindet i en trilogi om den mystiske kaptein Nemo, havets hevner; et epos som ble fullført med «En verdensomseiling under havet» og «Den hemmelighetsfulle øya».

Voyages Extraordinaires er også tema i mindre kjente Jules Verne-romaner som «Fem uker i ballong», «Tobur Erobreren» og «Verdens hersker» – og selvsagt «Jorda rundt på 80 dager». Med åra skulle Jules Verne skrive 60 reiseromaner der han kombinerte spenning med faktaopplysninger om fysikk og kjemi, oppdagelser og oppfinnelser.

Reisen til Norge

Jules Verne foretok selv mange reiser, blant annet til Norge i 1861. Han opplevde landskapet her som eksotisk og spektakulært og uttrykte begeistring for menneskene som levde i pakt med naturen: «Jeg

følte en dragning mot de aller nordligste områder, slik som kompassnålen trekkes nordover, uten å vite hvorfor (...). Og i tillegg, jeg elsker de kjølige landene ut fra temperament. Skandinavia ble mitt spesialfelt», skrev Jules Verne etter norgesbesøket.

I «Kaptein Grants barn» sammenlikninger han Norge med New Zealand: «Det er en rekke små uregelmessige og lunefulle fjorder her, liksom fjordene i Norge.»

Hulda fra Telemark

Og når han noen kapitler seinere skal skildre et særdeles idyllisk gårdsbruk i Australia, blir igjen minnene fra norgesoppholdet trukket fram: «Ikke noe annet område i verden kunne sammenliknes med dette, ikke en gang den berømte Paradisdalen på grensen til Telemark i Norge.» «Paradisdalen» er et område i Lier øst for Drammen, et sted som i dag kalles Paradisbakkene. Her gikk den gamle kon-

EKSTRAORDINÆR REISE:

Grafisk blad etter tegning av Edouard Riou til originalutgaven av «Kaptein Grants barn», Paris 1868.